

Westlandse Buitenplaatsen komen weer tot leven

Ondanks de voetbalwedstrijd Ajax-Juventus op 10 april trok de lezing van conservator Ton Immerzeel van het Westlands Museum over de talrijke buitenplaatsen in het Westland veel publiek. Ruim 180 bezoekers kwamen naar Hemelsblauw in Honselersdijk voor de lezing van het Genootschap Oud-Westland met talloze dia's en foto's van veel inmiddels verdwenen buitenplaatsen. Van 28 april 2019 tot en met 15 maart 2020 is er in het Westlands Museum een uitgebreide tentoonstelling over Westlandse buitenplaatsen in de Gouden Eeuw.

In die tijd was het Westland nog een open landschap, dat niet was volgebouwd met kassen. Vermogende stedelingen trokken zich in de zomer terug op buitenplaatsen net buiten de steden. „Het was voor hen vaak een belegging in een boerenbedrijf”, zei Immerzeel. „De eigenaar had een ruimte voor zichzelf in de herenkamer. Een goed voorbeeld is de boerderij van Van Winden in Wateringen, die in de jaren zeventig is afgebroken om plaats te maken voor de Rabobank.”

Ouwendijk

Met name Monster en 's-Gravenzande hadden door de ligging vlak achter de duinen veel buitenplaatsen waaronder Ouwendijk aan de Naaldwijkseweg. „Een van de bekendste bewoners was James de Fremery, die getrouwd was Virginie van Herckenrath”, zei Immerzeel. „het gebouw is in 1984 gesloopt. Monumentenzorg zag er niet zoveel in vanwege de aanbouw. Bij de afbraak is er gelegenheid geboden voor opgravingen door amateurarcheologen maar het was heel moeilijk om afspraken te maken met de slopers. Wel was in de sloopvergunning vastgelegd dat de hekpalen behouden moesten blijven.”

De buitenplaatsen kenden vaak markante bewoners. Ockenburgh kwam in handen van Jacob Westerbaan. „Hij was van niet rijke afkomst en was beursstudent theologie”, aldus Immerzeel. „Als aanhanger van de remonstrantse theoloog Arminius stopte hij echter met deze studie omdat hij er geen baan als predikant mee kon krijgen. Hij ging medicijnen studeren en trouwde

Westlandse Buitenplaatsen

Geschreven door F. de Klerk

woensdag 24 april 2019 15:50 - Laatst aangepast woensdag 24 april 2019 15:52

met de weduwe van Reinier van Oldenbarnevelt. Deze werd evenals zijn vader, raadpensionaris Johan van Oldenbarnevelt, onthoofd nadat hij was betrokken bij een aanslag op Prins Maurits.”

Honselersdijk kende meerdere buitenplaatsen zoals Broekvliet, Mariaoord, slot Honselersdijk en Endeldijk. Met name de aanleg van het slot was ingrijpend. „Het hele dorp veranderde”, zei Immerzeel. „De Nederhof kwam dwars over het dorpsplein te liggen en veel bewoners moesten vertrekken. Daarvoor is toen de bebouwing aan de Prinsegracht aangelegd. De afgelopen dertig jaar hebben er regelmatig opgravingen plaats gevonden op het terrein van het voormalige slot. Zo zijn in 1997 bij de uitbreiding van de veiling fundamenten van bruggen van de Hertelaan, de toegangsweg tot het slot vanaf de Middelbroekweg, gevonden.”

Schedels

„Bij de aanleg van het bedrijventerrein zijn op de plaats van Ballering levensmiddelen schedels en botresten gevonden. Die zijn geborgen door de politie omdat er mogelijk sprake kon zijn van een misdrijf. Uit archiefonderzoek is toen gebleken dat op die plek de ijskelder van het slot Honselersdijk heeft gelegen. In de Franse tijd heeft het slot gediend als militair hospitaal en gevangenis van Russische militairen. In 1799 zijn er Engelse en Russische militairen per schip in Noord-Holland binnengevallen om het Bataafse bewind omver te werpen. De Russen zijn krijgsgevangen gemaakt en naar Honselersdijk vervoerd. Na hun overlijden zijn ze begraven in de ijskelder. Uit onderzoek is gebleken dat de skeletten van zes mannen zijn, die rond 1800 zijn overleden. Zij hadden de leeftijd tussen de 17 en 50 jaar. De voormalige gemeente Naaldwijk heeft verschillende keren geprobeerd om de vervallen Nederhof van de monumentenlijst te halen. Uiteindelijk is het slot in 1977 gerestaureerd.”

„Aan de Endeldijk lag de buitenplaats van de lakenkoopman van der Pot. Van der Pot was een rijk man en bezat 58 boerderijen, die hij allemaal verpachtte. Op het terrein van de buitenplaats Endeldijk stichtte hij een kleine 20 fruithoeves die hij verpachtte aan Westlandse tuinders. Dit was het gebied de Nieuwe Tuinen. Endeldijk is in 1768 door Cornelis van der Pot beschreven in een Hofdicht. Van der Pot was remonstrant en patriot. Na het neerslaan van de patriottenrevolutie, vluchtte hij naar Brussel en werd Endeldijk in 1787 voor straf verwoest. Tien jaar later keerde Van der Pot terug en werd de buitenplaats hersteld.”

Inmiddels is niets meer over van de buitenplaats Endeldijk. Een zelfde lot onderging Vreeburg. Ton Immerzeel was nog betrokken bij het bouwhistorisch onderzoek bij de sloop in 1999. „Dat

Westlandse Buitenplaatsen

Geschreven door F. de Klerk

woensdag 24 april 2019 15:50 - Laatst aangepast woensdag 24 april 2019 15:52

moest allemaal door amateurs gebeuren”, zei Immerzeel. „De gemeente vroeg: heb jij er geld voor? Wij ook niet. Het onderzoek bracht Middeleeuwse kruisgewelven in de kelder aan het licht en na sloop van de aanbouw was de duidelijk herkenbare gevel van de voormalige buitenplaats te zien.”